

สารบัญ

ภาค 1	กฎหมายเกี่ยวกับความรับผิดชอบทางละเมิดของเจ้าหน้าที่	17
-------	---	----

บทที่ 1	วิวัฒนาการแนวความคิดว่าด้วยความรับผิดชอบทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ ของรัฐในต่างประเทศและในประเทศไทย ก่อนที่จะมีการตรากฎหมาย ว่าด้วยความรับผิดชอบทางละเมิดของเจ้าหน้าที่	19
---------	--	----

1.	แนวความคิดเกี่ยวกับความรับผิดชอบทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ของรัฐ ในต่างประเทศ	19
----	---	----

1.1	สหราชอาณาจักร	20
-----	---------------------	----

1.2	สหรัฐอเมริกา	20
-----	--------------------	----

1.3	เยอรมัน	22
-----	---------------	----

1.4	สวิตเซอร์แลนด์	23
-----	----------------------	----

1.5	ฝรั่งเศส	23
-----	----------------	----

2.	แนวความคิดเกี่ยวกับความรับผิดชอบทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ของรัฐ ในประเทศไทยก่อนมีการตรากฎหมายว่าด้วยความรับผิด ทางละเมิดของเจ้าหน้าที่	25
----	--	----

2.1	ในสมัยสมบูรณาญาสิทธิราชย์	25
-----	---------------------------------	----

2.2	ในสมัยที่มีประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์แล้ว	26
-----	---	----

2.2.1	โครงสร้างความรับผิดชอบทางละเมิดตามประมวลกฎหมายแพ่ง และพาณิชย์	26
-------	--	----

2.2.2	ความสัมพันธ์ระหว่างผู้กระทำละเมิดกับผู้เสียหาย	27
-------	--	----

2.2.3	การคุ้มครองเจ้าหน้าที่จากความรับผิดชอบทางละเมิด	28
-------	---	----

2.3	การใช้หลักกฎหมายตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรมแก่เจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งมีผลกระทบ ต่อการปฏิบัติหน้าที่	32
-----	---	----

2.3.1	สภาพปัญหา	32
-------	-----------------	----

2.3.2	กรณีตัวอย่าง	34
-------	--------------------	----

2.4	ความเป็นมาของการตรากฎหมายว่าด้วยความรับผิดชอบทางละเมิด ของเจ้าหน้าที่	37
-----	--	----

2.4.1	การดำเนินการในสมัยรัฐบาลที่มีนายอานันท์ ปันยารชุน เป็นนายกรัฐมนตรี	37
2.4.2	การดำเนินการในสมัยรัฐบาลที่มีนายชวน หลีกภัย เป็นนายกรัฐมนตรี	39
2.4.3	การดำเนินการในสมัยรัฐบาลที่มีนายบรรหาร ศิลปอาชา เป็นนายกรัฐมนตรี	41
2.5	เหตุผลในการนำพระราชบัญญัติความรับผิดชอบทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 มาใช้บังคับ	41

บทที่ 2	สาระสำคัญของพระราชบัญญัติความรับผิดชอบทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539.....	43
1.	ข้อสังเกตเบื้องต้นเกี่ยวกับพระราชบัญญัตินี้	43
2.	ลักษณะของการกระทำที่ถือเป็นละเมิด	44
2.1	การกระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อ	44
2.2	การทำต่อบุคคลอื่นโดยผิดกฎหมาย	50
2.3	บุคคลอื่นได้รับความเสียหาย	54
3.	ขอบเขตการบังคับใช้ของพระราชบัญญัตินี้	59
3.1	ขอบเขตในแง่ของเวลา	59
3.1.1	ส่วนที่เป็นสารบัญญัติ	59
3.1.2	ส่วนที่เป็นวิธีสบัญญัติ	59
3.2	ขอบเขตในแง่ของ “เจ้าหน้าที่”	61
3.2.1	บทบัญญัติของกฎหมาย	61
3.2.2	คำอธิบาย	61
3.2.3	ความเห็นของคณะกรรมการกฤษฎีกา	61
3.2.4	แนวคำวินิจฉัยของศาลปกครอง	69
3.2.5	คำวินิจฉัยของคณะกรรมการวินิจฉัยชี้ขาดอำนาจหน้าที่ ระหว่างศาล	69
3.3	ขอบเขตในแง่ของ “หน่วยงานของรัฐ”	70
3.3.1	บทบัญญัติของกฎหมาย	70
3.3.2	คำอธิบาย	70
3.3.3	“หน่วยงานของรัฐ” ตามพระราชกฤษฎีกา	70
3.3.4	ความเห็นของคณะกรรมการกฤษฎีกา	72
4.	สาระสำคัญของพระราชบัญญัตินี้ในส่วนที่เป็นสารบัญญัติ	87
4.1	ความรับผิดชอบของรัฐในผลแห่งละเมิดที่เกิดขึ้นแก่เอกชน	87
4.1.1	หน่วยงานของรัฐต้องรับผิดชอบต่อผู้เสียหายในผลแห่งละเมิดที่ เจ้าหน้าที่ของตนได้กระทำในการปฏิบัติหน้าที่	87

4.1.2	เจ้าหน้าที่ต้องรับผิดชอบเป็นการเฉพาะตัวต่อผู้เสียหายในผลแห่งละเมิดของเจ้าหน้าที่ที่มีใช้การกระทำในการปฏิบัติหน้าที่	90
4.2	การไล่เบียดเอาแก่เจ้าหน้าที่ให้ชดใช้ค่าสินไหมทดแทน	92
4.2.1	กรณีที่หน่วยงานของรัฐอาจไล่เบียดเอาแก่เจ้าหน้าที่ได้	92
4.2.2	หลักเกณฑ์การไล่เบียด	95
4.3	กรณีที่เจ้าหน้าที่เป็นผู้กระทำละเมิดต่อหน่วยงานของรัฐ	103
4.3.1	กรณีที่หน่วยงานของรัฐอาจเรียกให้เจ้าหน้าที่ชดใช้ค่าสินไหมทดแทนได้	103
4.3.2	หลักเกณฑ์การเรียกให้เจ้าหน้าที่ชดใช้ค่าสินไหมทดแทน	112
4.3.3	การเรียกดอกเบี้ยจากเจ้าหน้าที่ผู้กระทำละเมิด	115
5.	สาระสำคัญของพระราชบัญญัติในส่วนที่เป็นวิสัยบัญญัติ	117
5.1	การร้องขอให้หน่วยงานของรัฐต้องรับผิดชอบใช้ค่าสินไหมทดแทน	117
5.1.1	บทบัญญัติของกฎหมาย	117
5.1.2	คำอธิบาย	118
5.1.3	การยื่นคำขอ	118
5.1.4	ระยะเวลาในการยื่นคำขอ	119
5.1.5	การพิจารณาคำขอ	119
5.1.6	การฟ้องคดีกรณีที่ยังไม่พอใจผลการพิจารณาคำขอ	120
5.1.7	ความเห็นของคณะกรรมการกฤษฎีกา	121
5.2	การเรียกให้เจ้าหน้าที่ผู้กระทำละเมิดชำระเงินให้แก่หน่วยงานของรัฐ	129
5.2.1	หน่วยงานของรัฐมีอำนาจออกคำสั่งเรียกให้เจ้าหน้าที่ชำระเงิน	129
5.2.2	การให้เจ้าหน้าที่ผ่อนชำระเงินได้	165
5.3	หลักเกณฑ์ในการฟ้องคดีต่อศาล	166
5.3.1	กรณีที่หน่วยงานของรัฐต้องรับผิดชอบ	166
5.3.2	กรณีที่หน่วยงานของรัฐไม่ต้องรับผิดชอบ	167
5.3.3	กรณีที่มีความเห็นไม่ตรงกันว่าเจ้าหน้าที่หรือหน่วยงานของรัฐต้องรับผิดชอบหรือต้องรับผิดชอบร่วมกัน	167
5.4	อายุความในการใช้สิทธิเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนและการฟ้องคดี	168
5.4.1	อายุความตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์	168
5.4.2	การขยายอายุความกรณีศาลพิพากษายกฟ้องเพราะผู้ถูกฟ้องมิใช่ผู้ต้องรับผิดชอบ	169
5.4.3	อายุความในการเรียกให้อีกฝ่ายหนึ่งชดใช้ค่าสินไหมทดแทน	170
5.4.4	อายุความในการเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนจากเจ้าหน้าที่	181

บทที่ 3 หลักเกณฑ์การปฏิบัติเกี่ยวกับความรับผิดชอบของเจ้าหน้าที่..... 209

1. การเตรียมการรองรับกฎหมายว่าด้วยความรับผิดชอบทางละเมิดของเจ้าหน้าที่	209
1.1 การออกระเบียบปฏิบัติสำหรับราชการส่วนกลางและราชการส่วนภูมิภาค	209
1.2 การออกระเบียบปฏิบัติสำหรับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	210
2. สรุปสาระสำคัญของระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยหลักเกณฑ์การปฏิบัติเกี่ยวกับความรับผิดชอบทางละเมิดของเจ้าหน้าที่	212
2.1 คำนิยาม	212
2.1.1 คำอธิบาย	212
2.1.2 ความเห็นของคณะกรรมการกฤษฎีกา	213
2.2 กรณีเจ้าหน้าที่กระทำความผิดต่อหน่วยงานของรัฐ	219
2.2.1 คำนิยามของ “หน่วยงานของรัฐ”	219
2.2.2 การรายงานความเสียหายต่อหัวหน้าหน่วยงานของรัฐที่ได้รับความเสียหาย	219
2.2.3 การแต่งตั้งคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงตามรับผิดชอบทางละเมิดโดยทั่วไป	222
2.2.4 การรายงานความเสียหายในกรณีที่เจ้าหน้าที่ของหน่วยงานของรัฐแห่งหนึ่งทำให้เกิดความเสียหายแก่หน่วยงานของรัฐอีกแห่งหนึ่ง	256
2.2.5 การแต่งตั้งคณะกรรมการฯ ในกรณีที่ความเสียหายเกิดแก่หน่วยงานของรัฐอีกแห่งหนึ่ง	261
2.2.6 การแต่งตั้งคณะกรรมการฯ ในกรณีที่เกิดความเสียหายแก่หน่วยงานของรัฐมากกว่าหนึ่งแห่งและหรือความเสียหายเกิดจากผลการกระทำของเจ้าหน้าที่หลายหน่วยงาน	270
2.2.7 กรณีผู้มีอำนาจไม่ดำเนินการแต่งตั้งคณะกรรมการฯ หรือแต่งตั้งกรรมการฯ โดยไม่เหมาะสม	276
2.2.8 การประชุมและแนวทางปฏิบัติของคณะกรรมการฯ	282
2.2.9 แนวทางปฏิบัติของผู้แต่งตั้งเมื่อได้รับรายงานจากคณะกรรมการฯ แล้ว	287
2.2.10 แนวทางปฏิบัติของผู้แต่งตั้งเมื่อได้รับความเห็นของกระทรวงการคลังแล้ว	305
2.3 กรณีเจ้าหน้าที่กระทำความผิดต่อบุคคลภายนอก	325
2.3.1 คำนิยาม	326
2.3.2 การรายงานความเสียหายต่อหัวหน้าหน่วยงานของรัฐ	327
2.3.3 ในกรณีที่ผู้เสียหายยื่นคำขอให้หน่วยงานของรัฐชดใช้ค่าสินไหมทดแทน	332

2.3.4	การแต่งตั้งคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดชอบทางละเมิด	333
2.3.5	ในกรณีที่ผู้เสียหายฟ้องคดีต่อศาล	333
2.3.6	ในกรณีที่เจ้าหน้าที่มิได้กระทำละเมิดในการปฏิบัติหน้าที่	340
2.3.7	ในกรณีที่เจ้าหน้าที่ได้กระทำละเมิดในการปฏิบัติหน้าที่	341
3.	ข้อหาหรือแนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับกฎหมายว่าด้วยความรับผิดชอบทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ในกรณีอื่น	346
3.1	ข้อหาหรือเกี่ยวกับกรณีที่เกิดขึ้นก่อนวันที่กฎหมายว่าด้วยความรับผิดชอบทางละเมิดของเจ้าหน้าที่จะมีผลใช้บังคับ	346
3.2	ข้อหาหรือเกี่ยวกับระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยหลักเกณฑ์การปฏิบัติเกี่ยวกับความรับผิดชอบทางละเมิดของเจ้าหน้าที่	356
บทที่ 4	การกำหนดค่าสินไหมทดแทนอันเกิดจากการกระทำละเมิดของเจ้าหน้าที่	361
1.	ข้อพิจารณาเบื้องต้นเกี่ยวกับค่าสินไหมทดแทน	361
1.1	ความหมายของค่าสินไหมทดแทน	361
1.2	ประเภทของค่าสินไหมทดแทน	363
1.3	หลักเกณฑ์การกำหนดค่าสินไหมทดแทน	364
2.	ค่าสินไหมทดแทนในกฎหมายต่างประเทศ	365
3.	แนวคำวินิจฉัยของศาลยุติธรรมในการกำหนดค่าสินไหมทดแทน	366
3.1	ค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายแก่ชีวิต	366
3.2	ค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายแก่ร่างกายและอนามัย	369
3.3	ค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายแก่เสรีภาพ	371
3.4	ค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายแก่ชื่อเสียง	371
3.5	ค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายแก่ทรัพย์สิน	371
3.6	ค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายแก่สิทธิอื่นๆ	373
4.	แนวคำวินิจฉัยของศาลปกครองในการกำหนดค่าสินไหมทดแทน	375
4.1	ค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายแก่ชีวิต ร่างกาย และอนามัย	375
4.2	ค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายแก่ชื่อเสียง	376
4.3	ค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายแก่ทรัพย์สิน	376
4.4	ค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายแก่สิทธิอื่นๆ	377
4.5	ค่าเสียหายทางจิตใจ	379

บทที่ 5 ศาลที่มีเขตอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีเกี่ยวกับ	
ความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่	381
1. คดีที่อยู่ในเขตอำนาจของศาลปกครอง	381
2. การฟ้องคดีในกรณีที่เจ้าหน้าที่กระทำความผิดต่อบุคคลภายนอก	382
2.1 การฟ้องคดีให้เจ้าหน้าที่รับผิดจากการกระทำความผิด ที่มีได้เกิดจากการปฏิบัติหน้าที่	382
2.2 การฟ้องคดีให้หน่วยงานของรัฐรับผิดจากการกระทำ ละเมิดของเจ้าหน้าที่ที่เกิดจากการปฏิบัติหน้าที่แต่เป็น กรณีที่ไม่อยู่ในเขตอำนาจของศาลปกครอง	382
2.3 การฟ้องคดีว่าหน่วยงานของรัฐพิจารณาคำขอ ตามมาตรา 11 แห่งพระราชบัญญัติความรับผิดทาง ละเมิดของเจ้าหน้าที่ฯ ล่าช้าเกินสมควร	383
2.4 การฟ้องคดีให้เพิกถอนคำวินิจฉัยของหน่วยงาน ของรัฐตามมาตรา 11 แห่งพระราชบัญญัติความรับผิดทาง ละเมิดของเจ้าหน้าที่ฯ	383
3. การฟ้องคดีในกรณีที่เจ้าหน้าที่กระทำความผิดต่อหน่วยงานของรัฐ	383
3.1 การฟ้องคดีให้เพิกถอนคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบ ข้อเท็จจริงความรับผิดทางละเมิด หรือการดำเนินการ ของคณะกรรมการดังกล่าว	383
3.2 การฟ้องคดีให้เพิกถอนคำสั่งเรียกให้เจ้าหน้าที่ชำระ ค่าสินไหมทดแทนตามมาตรา 12 แห่งพระราชบัญญัติ ความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ฯ	384
3.3 การฟ้องคดีโต้แย้งมาตรการบังคับทางปกครองกับเจ้าหน้าที่	384
3.4 การฟ้องคดีขอให้ศาลออกคำสั่งบังคับให้เจ้าหน้าที่ปฏิบัติตามคำสั่ง ตามมาตรา 12 แห่งพระราชบัญญัติความรับผิดทาง ละเมิดของเจ้าหน้าที่ฯ	384
ภาค 2 กฎหมายเกี่ยวกับความรับผิดชอบของรัฐโดยปราศจากความผิด.....	387

บทที่ 1 ความรับผิดชอบของรัฐโดยปราศจากความผิดในระบบ	
กฎหมายฝรั่งเศส	389
1. ความเป็นนิติบุคคลของรัฐในระบบกฎหมายฝรั่งเศส	389
2. วิวัฒนาการของหลักความรับผิดชอบของรัฐในระบบกฎหมายฝรั่งเศส	390
3. หลักความรับผิดชอบของรัฐโดยปราศจากความผิดในระบบ กฎหมายฝรั่งเศส	391
3.1 ทฤษฎีเกี่ยวกับความรับผิดชอบของรัฐโดยปราศจากความผิด	392

3.2	เงื่อนไขของความรับผิดชอบของรัฐ	393
บทที่ 2	ความรับผิดชอบของรัฐโดยปราศจากความผิดในระบบกฎหมายไทย	395
1.	ปัญหาความเป็นนิติบุคคลของรัฐในระบบกฎหมายไทย	395
2.	กรณีที่มีการกำหนดความรับผิดชอบของรัฐโดยปราศจาก ความผิดไว้ในกฎหมาย	396
2.1	กรณีการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์	396
2.2	กรณีการจำกัดสิทธิในการใช้ประโยชน์ในอสังหาริมทรัพย์	397
2.3	กรณีที่เกี่ยวข้องกับการกระทำในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา	397
2.4	กรณีที่ได้รับอันตรายจากการปฏิบัติราชการ	398
2.5	กรณีที่ประสบภัยเนื่องจากการช่วยเหลือราชการ	398
2.6	กรณีการประสบภัยในการรบ	398
2.7	กรณีที่มีการเพิกถอนคำสั่งทางปกครอง	398
2.8	กรณีเกิดโรคระบาดสัตว์	400
2.9	กรณีที่มีการควบคุมการประกอบกิจการน้ำมันเชื้อเพลิง	400
3.	กรณีความรับผิดชอบของรัฐโดยปราศจากความผิดที่พัฒนา โดยศาลปกครองไทย	400
4.	เขตอำนาจของศาลปกครองในการพิจารณาพิพากษาคดี เกี่ยวกับความรับผิดชอบของรัฐโดยปราศจากความผิด	401
4.1	เขตอำนาจของศาลปกครองตามบทบัญญัติของกฎหมาย	401
4.2	เขตอำนาจของศาลปกครองตามคำวินิจฉัยของศาล ปกครองและคณะกรรมการวินิจฉัยชี้ขาดอำนาจหน้าที่ ระหว่างศาล	402
5.	บทวิเคราะห์คำวินิจฉัยของศาลปกครองเกี่ยวกับความรับผิดชอบ ของรัฐโดยปราศจากความผิด	404
6.	ข้อคิดเห็นของผู้เขียนเกี่ยวกับคดีพิพาทเกี่ยวกับความรับผิดชอบ ตามมาตรา 9 วรรคหนึ่ง (3) แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครอง และวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542	405
ภาคผนวก		415
1.	พระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539	417
2.	พระราชกฤษฎีกากำหนดหน่วยงานของรัฐตามพระราชบัญญัติ ความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 พ.ศ. 2540	421

3. ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยหลักเกณฑ์การปฏิบัติ
เกี่ยวกับความรับผิดชอบทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 426
4. หนังสือกระทรวงการคลัง ด่วนที่สุด ที่ กค 0406.3/ว.115
ลงวันที่ 18 พฤศจิกายน 2545
เรื่อง ประกาศกระทรวงการคลัง เรื่อง หลักเกณฑ์การปฏิบัติ
เกี่ยวกับการผ่อนชำระหนี้ของเจ้าหน้าที่ 434
5. หนังสือกระทรวงการคลัง ที่ กค 0406.3/ว.332
ลงวันที่ 3 พฤศจิกายน 2546
เรื่อง ประกาศกระทรวงการคลัง เรื่อง หลักเกณฑ์การปฏิบัติ
เกี่ยวกับการผ่อนชำระหนี้ กรณีเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือพยานที่ได้รับเงิน
เกินสิทธิหรือได้รับเงินไปโดยไม่มีสิทธิ 444
6. หนังสือกระทรวงการคลัง ที่ กค 0406.2/ว.60
ลงวันที่ 29 มีนาคม 2548
เรื่อง การอุทธรณ์คำสั่งตามพระราชบัญญัติความรับผิดทาง
ละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 453
7. หนังสือกระทรวงการคลัง ที่ กค 0406.2/ว.64
ลงวันที่ 1 เมษายน 2548
เรื่อง แนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับการประเมินประណอมยอมความในคดีแพ่ง 456
8. หนังสือกระทรวงการคลัง ที่ กค 0406.2/ว.44
ลงวันที่ 23 มิถุนายน 2549
เรื่อง หลักเกณฑ์และวิธีปฏิบัติในการอุทธรณ์ ฎีกาคดีแพ่ง
และอุทธรณ์คดีปกครอง 458
9. หนังสือกรมบัญชีกลาง ที่ กค 0406.3/ว.336
ลงวันที่ 19 กันยายน 2549
เรื่อง การส่งสำนวนการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดชอบทาง
ละเมิดของเจ้าหน้าที่ให้กระทรวงการคลังตรวจสอบ 461
10. หนังสือกระทรวงการคลัง ที่ กค 0406.2/ว.1
ลงวันที่ 8 มกราคม 2550
เรื่อง การสอบข้อเท็จจริงความรับผิดชอบทางละเมิด
ที่มีผลมาจากการตรวจสอบของสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน 463
11. หนังสือกระทรวงการคลัง ที่ กค 0406.7/ว.56
ลงวันที่ 12 กันยายน 2550
เรื่อง แนวทางการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดชอบทาง
ละเมิดตามประเภทสำนวนการสอบสวน 465

12. หนังสือกระทรวงการคลัง ด่วนที่สุด ที่ กค 0406.2/ว.66
 ลงวันที่ 25 กันยายน 2550
 เรื่อง แนวทางการกำหนดสัดส่วนความรับผิดชอบของเจ้าหน้าที่ 484
13. หนังสือกรมบัญชีกลาง ที่ กค 0410.2/ว.217
 ลงวันที่ 16 มิถุนายน 2551
 เรื่อง การสอบข้อเท็จจริงความรับผิดชอบของเจ้าหน้าที่ 492
14. หนังสือกระทรวงการคลัง ด่วนมาก ที่ กค 0410.4/ว.97
 ลงวันที่ 5 กันยายน 2551
 เรื่อง การเพิกถอนคำสั่งให้ชำระค่าสินไหมทดแทนตาม
 คำพิพากษาศาลปกครอง 495
15. หนังสือกรมบัญชีกลาง ที่ กค 0410.2/ว.374
 ลงวันที่ 30 ตุลาคม 2551
 เรื่อง แนวทางการใช้มาตรการบังคับทางปกครอง 497
16. หนังสือกระทรวงการคลัง ด่วนที่สุด ที่ กค 0410.2/ว.49
 ลงวันที่ 15 มิถุนายน 2552
 เรื่อง ประกาศกระทรวงการคลัง เรื่อง ความรับผิดชอบ
 ของเจ้าหน้าที่ที่ไม่ต้องรายงานให้กระทรวงการคลังตรวจสอบ 499
17. หนังสือกรมบัญชีกลาง ด่วนมาก ที่ กค 0410.6/ว.46
 ลงวันที่ 2 กุมภาพันธ์ 2553
 เรื่อง ชักซ้อมความเข้าใจแนวทางปฏิบัติในการส่งสำนวน
 การสอบข้อเท็จจริงความรับผิดชอบของเจ้าหน้าที่ให้
 กระทรวงการคลังตรวจสอบ 508
18. ประกาศกระทรวงการคลัง เรื่อง หลักเกณฑ์การชดใช้ค่าสินไหม
 ทดแทนกรณีเจ้าหน้าที่ของรัฐกระทำละเมิดต่อบุคคลภายนอก 510